

UVODNIK U BIOETIČKI BLOK

SPECTRUM
časopis
studentata
KBF-a

BIOETIČKI BLOK

Današnje doba prepuno izazova i inovacija ne ostavlja ni teologiju postrance, daleko od svake realnosti, dozvoljavajući joj da svoja razmišljanja i teorije razvija anakrono. Ovakva pretpostavka osobito se odnosi na područje bioetike koje danas zauzima sve veći prostor ne samo u teološko-filozofskoj raspravi, već i u odnosu sa drugim disciplinama. Bioetika u svom imenu ne označava samo ono što se odnosi na život kao takav, već i na ono što je i kakovi bi postupci u životu trebali biti u skladu sa etičkim načelima.

Svjedoci smo sve veće kiborgizacije čovjeka, do te mjere da ga se pokuša svesti na istovremenu razinu stroja i stvoritelja. Takva se paradigma ne odnosi samo na kibernetiku, već i na sve iskrivljenije razumijevanje tehnike, koja slobodno gospodari čovjekom. Nažalost, postajemo robovi tehnike i na taj način zaboravljamo na značenje slobode, iako svjesni njezinog, u nekim slučajevima, lošeg djelovanja.

Upravo će se sljedeća četiri rada odnositi na probleme sa kojima se susrećemo i živimo u vrtlogu tehniciziranog društva. Uvidjet ćemo koje su posljedice djelovanja određenih metoda pod krinkom pomaganja čovjeku, ima li u znanstveno-tehničkom shvaćanju čovjeka mjesta za čovjekovu usmjerenost prema Bogu, te na koji način tehnika postaje nepodnošljivom tj. opasnom za čovjeka.

Čovjek, *igrajući* se s prirodom, i kao njezin vladar, počinje nadilaziti samog sebe, što mu još više omogućuje znanstveno-tehnički razvoj. U našoj znanstveno-tehničkoj civilizaciji jedna nova povijesna situacija nosi naslov globalizam. Od kapitala do kulture sve se globalizira, gubeći tako svoju potrebu za vrednotama. Na taj način postaje ugrožen ne samo čovjek pojedinac, već i cijelo čovječanstvo. Do sve većeg ubrzanja *stvaranja* globalnog svijeta dovodi i sve veći tehnički napredak koji od čovjeka nastoji stvoriti najmizernije stvorenje. Poznati filozofi prošlog stoljeća, osobito Martin Heidegger, također su se pitali o tehnici i njezinom utjecaju na čovjeka današnjice. Heidegger je dao jedan cjelokupni pregled problema koji nameće tehnika i prirodna znanost, ali istovremeno i jedan dublji način shvaćanja kako tehnike, tako i prirodne znanosti. Može li čovjek uz pomoć istih svladati nesavladivo?

Problem sve većeg tehniciziranja i zahvaćanja u područje života druge osobe (bila ona stanica, embrij ili čovjek od 50 godina) u modernoj medicini nailazi na dobro razrađene prakse eugenike. Takav nezaustavljiv napredak tehnike imao je i još uvijek ima kobne posljedice za nevine ljude. Staru eugeniku zamijenila je moderna medicina koja na čovjeka gleda kao na slučaj. Po svojoj naravi dostignuća moderne medicine nisu loš doseg, sve dok takva medicina na tih i racionalan način ne vlada ljudskom slobodom, te počinje zalaziti u područje tzv. nove eugenike. Osnovno polazište ovog novog vida eugenike je genetički inženjering, jedan od najskupljih projekata u biologiji i medicini. Manipulacija genima, igranje ljudskim sudbinama, sve veća težnja za modernim stilom života i tehnike, promatraju čovjeka kao jednodimenzionalno biće, zaboravljajući na njegovu duhovnu veličinu. Stvoriti od čovjeka robota, promijeniti njegov spol, birati mu gene,

bolesti i općenito stil života, gotovo je na granici sa realnošću, a sve nosi naslov nova eugenika, po svojoj primijeni tiha i neprimjetna. Ostaje još samo pitanje kako promijeniti ljudsku narav.

Kibernetika, kao interdisciplinarna znanost sustava, stvorila je prostor za promišljanje o razlikama i vezama između živog i neživog. Kao produkt ovoga javlja se pojam umjetne inteligencije koja nužno *participira* na principu Turingova stroja ili informatičkog računala. Kroz pretpostavke na teoretskoj razini u filozofiji, matematici, psihologiji i automatici umjetna inteligencija ide ka svojem ostvarenju i u praktičnom smislu. Često puta ovoj se problematici pristupa *ad hoc* nastojeći pomoću tehničkih pomagala stvoriti umjetni život, umjetnog čovjeka. Važno je uočiti i nikad ne odustati od činjenice da čovjekova vrijednost i kvaliteta njegova života ne smije biti prepuštena učinkovitosti i korisnosti, niti subordinirana umjetnome.

U društvu u kojem na poseban način vlada anarhija seksualne revolucije nije za čudo da se govori i o jednom drugačijem shvaćanju seksualnosti i da se o njemu treba progovoriti i s etičko moralne pozicije, koja spada u kontekst zadaće teologije. Riječ je o pojmu cybersexa, što pokazuje doseg same kibernetike koja omogućava čovjeku da pomakne granice svojih dosega. Cybersex, kao novi način življenja seksualnosti, u svom širem smislu odnosi se na pornografiju na internetu. U svom užem smislu ovaj naziv odnosi se na mnogobrojne chat sobe na internetu u kojima se koristi seksualno eksplicitan jezik koji hrani seksualnu požudu i maštanja. Ovo je vrlo lak način bijega od odgovornosti i stvaranja lažnog identiteta u anonimnosti kao i najsigurniji prezervativ u gomili spolnih bolesti, koji se odmiče od pravog značenja riječi čovjek. Osim toga stvaranjem virtualnih zajednica preko chat soba napuštaju se tradicionalni oblici ljudske društvenosti pogodujući otuđenju čovjeka od čovjeka, a potičući nov način ostvarivanja posebnog zajedništva dviju osoba, temeljeći intimnost na nečem dalekom i nedohvatljivom.

MARTINA VUK